

busque rotundato, postice apicibus pinnarum pectoralium acutis; capite longitudine 3 fere, rostro $4\frac{1}{2}$ fere ad $4\frac{1}{2}$ in latitudine disci maxima; occipitis diametro 2 ad $2\frac{1}{2}$ in longitudine rostri, diametro 1 circiter a se invicem distantibus; foramine temporali sub oculo desinente, oculo non vel vix brevior; vitta flexuosa; dentibus maxillaribus acutis; fundo cavitatis oris bipapillato; velo postmaxillari valvulisque nasalibus anterioribus fimbriatis; cute toto corpore junioribus tota glabra, aetate provec-tibus linea dorsali media spinis brevibus obsita; cauda disco longiore, radice depressa, postica parte spinis serratis armata; colore corpore superne fuscescente-aurantiaco maculis numerosis rotundis pulchre coeruleis; cauda superne lateribus coeruleo longitudinaliter vitata; ventre albescente vel flavescente, marginem disci versus aurantiaco.

Synon. *Raya gymna* Forsk. Descr. anim. 17 N°. 15 L. Gm. Syst. Nat. p. 1511. Lacép. Poiss. I p. 119 tab. 4 fig. 2, 3. Bl. Schn. Syst. posth. p. 364. Shaw Gen. Zool. V, p. 287.

Rate torpille Lacép. Poiss. I p. 82.

Trygon gymna Cuv. Règn. anim. Swains. II p. 319.

Trygon gymna Rüpp. Atl. R. N. Afr. F. R. M. p. 51 tab. 13 fig. 1. N. Wied. F. Ab. F. R. M. p. 69 tab. 19 fig. 4. (dentes).

Trygon Halgani Less. Voyage de Duperrey, Zool. II p. 100 tab.

Pastanage de Halgan Less. ibid.

Trygon ornatum Gr. Hardw. Illustr. Ind. Zool. I. tab. 99.

Gymna Arab.

Phacr Indig. Nov. Hibern.

Kan Perak kumbang et *Kan Peh jian* Mal. Batav.

Habit. Singapore, Batavia, in mari.

Latitudo 3 specimenum feminae 165" ad 215".

Aann. *Tacuvira gymna* MH. is niet alleen bekend van Java, Celebes en Timor, maar ook van Singapore, Malakka, Pinang, de Indische- en Roode zee en Nieuw-Ierland. De soort is te Batavia niet zeldzaam en wordt tot meer dan twee voeten breed.

Scripti Batavia Calendis Decembris MDCCCLII.

B I D R A G E

VOT DE KENNIS DER

ICHTHYOLOGISCHE FAUNA VAN BILIONG (BILITON),

MET BESCHRIJVING VAN EERIGE NIEUWE SOORTEN VAN ZOETWATERVISSCHEN,

DOOR

DR. P. H. L. E. M. E. R.

In het begin dezes jaars berigtte ik omtrent eenige Bilitong-sche visschen, door den heer Dr. Cnoockewit tijdens zijn verblijf op dit eiland verzameld. Deze vischsoorten, allen in zee gevangen, zijn 10 in getal t. w. *Mesoprion Russellii* Blkr., *Mesoprion annularis* Blkr., *Helotes sczlinectus* CV., *Sillago acuta* CV., *Platycephalus insidiator* Bl., *Dentex tambulus* CV., *Pentapus setosus* CV., *Platax batakensis* CV., *Belone lehuroides* Blkr en *Synaptura para* Cant. (zie Natuurk. Tijdschr. v. Neerl. Indië Jaarg I bladz. 478).

Later vertrok naar Bilitong mijn vriend, de heer Conns. de Groot, ingenieur van het mijnwezen, ten einde onderzoek te doen naar de geologische gesteldheid van dit eiland, en in het bijzonder naar zijnen tinrijktom. Ik noodigde dezen verdienstelijken natuurkenner uit, op Bilitong te trachten, de daar levende zoetwatervisschen te verzamelen en aan de welwillende voldinging aan dit verzoek heeft deze bijdrage haar ontstaan te danken. Is de ichtijologie van den Indischen Archipel in het algemeen zeer verwaarloosd geworden, vooral is zulks het geval ten opzichte der zoetwatervisschen en van talrijke aanzienlijke eilanden van den Indischen Archipel is tot nog toe geene enkele species van zoetwatervisschen bekend geworden, niettegenstaande deze studie voor de geografische zoölogie van meer

belang is, dan de slachle der zeefauna, welker verlegenwoordigers, uit den aard van de middenslof, waarin zij leven, aan minder beperkingen in hunne woonplaatsen onderworpen zijn. De verzameling van den heer De Groot, hoezeer niet meer dan 15 soorten bevattende, is niet onbelangrijk en bevat eenige species, welke tot nog toe op geen der overige eilanden van den Soenda-Molukschen Archipel zijn aange-
troffen.

De 15 boven bedoelde soorten zijn de volgende.

1. *Catopra Grootii* Blkr. nov. spec.
2. *Nandus nebulosus* Blkr. = *Bedula nebulosus* Gr. Hardw.
3. *Betta anabatooides* Blkr.
4. *Ophicephalus maruliooides* Blkr.
5. " *marginatus* CV.
6. *Mastacembelus maculatus* CV.
7. *Silurus phaiosoma* Blkr.
8. *Bagrus micropogon* Blkr. nov. spec.?
9. *Pimelodus cyanochloros* Blkr.
10. *Clarias punctatus* CV.
11. *Barbus lateristriga* CV.
12. " *blionensis* Blkr. nov. spec.
13. *Leuciscus cephalotaenia* Blkr. nov. spec.
14. *Hemiramphus phaiosoma* Blkr. nov. spec.
15. *Luciocephalus pulcher* Blkr.

Vijf dezer soorten beschouw ik als nieuw voor de wetenschap, hoeezer *Bagrus micropogon* nog met eenigen twijfel, daar zij mogelijk den zeer jeugdigen leeftijd voorstelt van *Bagrus goeiopteris* K. v. H. van Java. Vooits komen van de bovengenoemde soorten tevens op de fauna van Java: *Ophicephalus marginatus* CV., *Mastacembelus maculatus* CV., *Pimelodus cyanochloros* Blkr., *Clarias punctatus* CV. en *Barbus lateristriga* CV.; — op de fauna van Borneo: *Betta anabatooides* Blkr., *Ophicephalus maruliooides* Blkr., *Silurus phaiosoma* Blkr., en *Luciocephalus pulcher* Blkr.; — en op de fauna van Sumatra, *Mastacembelus maculatus* CV. en *Pimelodus cyanochloros* Blkr. Men mag hieruit opmaken, dat de zoetwatervisfauna van

Bijlong, afgescheiden van de haar eigene soorten, in verwantschap het midden houdt tusschen die van Java en Borneo.

Alle 15 bovengenoemde species zijn gevangen in het stroomgebied der Tijroefloep, in het westelijk gedeelte van het eiland, nabij de plaatsen, waar door den heer De Groot vrij rijke tingronden zijn gevonden, met welker onginning reeds een begin gemaakt is. In het geheel zijn mij thans de volgende 25 soorten van Bijlong bekend.

1. *Mesoprion Russellii* Blkr. Verh. Bat. Gen. XXII Percoid.
2. " *annularis* Blkr. ibid.
3. *Helotes sezineatus* CV. Nat. Tijdschr. N. I. II p. 171.
4. *Sillago acuta* CV. Verh. Bat. Gen. XXII Percoid.
5. *Catopra Grootii* Blkr.
6. *Nandus nebulosus* Blkr.
7. *Platycephalus insidiator* Bl. Verh. Bat. Gen. XXII Sclerop.
8. *Dentex tambulus* CV. ib. XXIII Sparoid.
9. *Pentapus setosus* CV. Nat. Tijdschr. N. Ind. II p. 175.
10. *Platax butanensis* CV. Verh. Bat. Gen. XXIII Chaetodont.
11. *Betta anabatooides* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. I p. 269.
12. *Ophicephalus maruliooides* Blkr. ib. II p. 424.
13. " *marginatus* CV. Verh. Bat. Gen. XXIII Vissch. Dootholv. Kieuw.
14. *Mastacembelus maculatus* CV.
15. *Silurus phaiosoma* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. II p. 428.
16. *Bagrus micropogon* Blkr.
17. *Pimelodus cyanochloros* Blkr. Verh. Bat. Gen. XXI N. Bijdr. Silur. Jav.
18. *Clarias punctatus* CV. ibid. Siluroid. batav. conspect.
19. *Barbus lateristriga* CV.
20. " *blionensis* Blkr.
21. *Leuciscus cephalotaenia* Blkr.
22. *Belone leurooides* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. I p. 479.
23. *Hemiramphus phaiosoma* Blkr.
24. *Luciocephalus pulcher* Blkr. Nat. Tijdschr. N. Ind. I p. 273.
25. *Synoptera pan* Cant. Verh. Bat. Gen. XXIII Snoek. Vissch.

DESCRIPTIONES SPECIERUM DIAGNOSTICAE.

NANDOIDEI.

Catopra Grootii Blkr.

Catopr. corpore oblongo compresso, altitudine $2\frac{1}{2}$ fere in eius longitudine, latitudine $2\frac{1}{2}$ in ejus altitudine, capite obtuso convexo $3\frac{1}{2}$ circiter in longitudine corporis, aequae alto ac longo; oculis diametro 4 in longitudine capitii; linea rostro-dorsali ante oculos convexa, supra oculos leviter concava; rostro convexo longitudine oculum aequante; maxillis aequalibus, superiore protractili sub oculi parte anteriore desistente; dentibus maxillis pluriseriatis parvis, antice serie externa majoribus cinctis, vomere parvis in thurram oblongam transversam antice in palato collocatis; dentibus palatinis parvis utroque latere in vitam gracilem obliquam dispositis; dentibus pterygoideis granulosis in lamina oblongam ovalem, linguales granulosis in lamina magnam lageniformem collocatis; denticulis suborbitalibus vix conspicuis; praepetulo subpectangulo, angulo rotundato leviter tantum denticulato; interoperculo edentulo; squamis ctenoideis ciliis minimis pluri-seriatis, parte basali flabelliforme striatis, lateribus 30 p. m. in serie longitudinali, 15 p. m. in serie verticali; linea laterali singulis squamis tubulo simplice notata, sub pinnae dorsalis radiosa parte posteriore interrupta et infra sub parte ejus anteriore reincipiente; pinnis basi squamosis, dorsali et anali radiosis rotundatis caudalem attingentibus, dorsali spinosa spina media ceteris longioribus, parte radiosa humilior; anali spina media ceteris longioribus; pectoralibus obtusis ventralibus acutis vix longioribus, $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; caudali rotundata $4\frac{1}{2}$ in longitudine corporis; colore corpore pinnisque olivaceo-viridi.

B. 6. D. 13/16 vel 13/17. P. 2/12. V. 1/5. A. 3/9 vel 3/10. C. 14 et lat. brev.

Habit. Bitong, in Annine Tjiruting.

Longitudo speciminis unici 184^m.

Aann. Deze soort is de derde *Catopra*, mij van den Indischen Archipel bekend geworden. Java bezit *Catopra nandoides*, Borneo *Catopra fasciata*. Deze drie soorten hebben

groote verwantschap met elkander, doch laten zich door volgende kenmerken gemakkelijk van elkander onderscheiden.

Catopra fasciata Blkr. 12 zwaartachlige dwarsche banden over het ligchaam. D. 13/16 of 13/17. P. 2/14.

Catopra nandoides Blkr. Ligchaam zonder banden. D. 14/16 of 14/17. P. 2/14. Snuit niet bol.

Catopra Grootii Blkr. Ligchaam zonder banden. D. 13/16 of 13/17. P. 2/12. Snuit bol.

Ik noem de bovenbeschrevene nieuwe soort naar den heer COMNS. DE GROOT, aan wien de wetenschap de eerste kennis der zoetwaterfauna van Bitong te danken heeft.

NANDUS CV.

Pinna dorsalis unica. Dentes maxillares, palatini, vomerini et linguales setacei, pterygoidei granulosi in thurram gracilem collocati. Os suborbitale non denticulatum. Praepetulum denticulatum. Operculum spina unica. Membrana branchiostega radis 6. Innea lateralis interrupta. Maxilla superior protractilis.

Nandus is zeer na verwant aan *Catopra* (zie Nat. Tijdschr. Ned. Ind. Jaarg. II), doch verschilt er van, doordien er de tongtanden zeer dun zijn en op eene smalle plaat vereenigd, wat ook met de vlergelbeenstanden het geval is. Voorts heeft *Nandus* de onderoogkuisbeenderen opgeleid en het operkel slechts met een' enkelen doorn gewapend. *Catopra* en *Nandus* zijn geslachten, welke in verwantschap bet midden houden tusschen de *Chromides* en de *Percoiden* en wellicht te brengen zijn tot eene eigene familie. Het niet volkomen vereenigd zijn der onderste keelgatsbeenderen sluit ze van de *Labroiden* nit, waarmede overigens hunne inwendige organisatie ze verwant doet zijn. Zij schijnen voor de zoete wateren van Zuid-Azië en den Indischen Archipel te wezen, wat de *Chromides* zijn voor de zoete wateren van Zuid-Amerika. Waarschijnlijk zullen latere nasporingen nog meerdere soorten van *Nandus* en *Catopra* in de zoete wateren dezer gewesten doen kennen.

Nandus nebulosus Blkr.

Nand. corpore oblongo compresso, altitudine 3 in ejus longitudine, latitudine 2 et paulo in ejus altitudine; capite acuto 3½ in longitudine corporis, paulo longiore quam alto; oculis diametro 3½ circiter in longitudine capitis; linea rostro-frontali declivi reclinata; maxilla superiore valde protrahenti alapidata, ore clauso maxilla inferiore paulo brevior, sub oculi parte posteriore desinente; dentibus maxillaribus, vomerinis, palatinis, pterygoïdes et lingualibus in vitas graciles dispositis; osse sub-orbitali humilima; praepetculo rotundato, margine posteriore leviter emarginato dentibus vix conspicuis; interoperculo leviter denticulato; spina operculari plana acuta; squamis ciliatis, lateribus 30 p. m. in serie longitudinali; linea laterali simpliciter sub pinnæ dorsalis radiosa parte posteriore interrupta; pinnæ dorsali profunde emarginata, parte spinosa parte radiosa humilior, spinis 3^a, 4^a et 5^a spinis ceteris longioribus, parte radiosa rotundata; pinnis pectoralibus rotundatis et ventralibus acutiusculis 5½ circiter in longitudine corporis; anali spina 2^a spinis 1^a et 3^a longiore, parte radiosa rotundata, caudali convexa 5½ circiter in longitudine corporis; colore corpore superno fusco, lateribus inferneque aurantiaco-rufo rufese transversim fusco fasciatis; pinnis dorsali spinosa fusca, pectoralibus olivaceis, ceteris aurantiacis fusco maculatis et variegatis.

B. 6. D. 14/11 vel 14/12. P. 1/15. V. 1/5. A. 3/3 vel 3/6. C. 14 et lat. brev.

Synon. *Bedula nebulosus* Gr. Hardw. Illustr. Ind. Zool. II Pisc. tab. 1

fig. 22

Habit. Bithong, in flumine Tjirangjup.

Longitudo specimenis unici 111^m.

Aann. Deze soort verschilt van *Nandus marmoratus* CV. door sterken operkeldoorn, onder het oog eindigende bovenkaak, aanmerkelijk grootere borst- en buikvinnen, veel minder schubben op eene overlangsche rei, ongeschubde bovenkaak enz. In habitus en kleurteekening heeft zij zeer grootte overeenkomst met *Bedula nebulosus* van de Illustrations of Indian Zoölogy, met welke species ik geneigd ben haar voor identisch te houden. Is zulks het geval, dan is de aangehaalde afbeelding in meerdere opzigten onjuist, verzonende zij het oog te klein, de onderkaak te ver voor de bovenkaak uitstekende, de bovenkaak te ver achterwaarts reikende, het praepetkel ongetand, den operkeldoorn in het geheel niet, enz. Bovendien tel ik op die afbeelding slechts

13 rugvindoornen, wat zijne reden kan hebben in eene individuele verscheidenheid. De heer CAYTON (Malajian Fishes p. 17) brengt *Bedula nebulosus* Gr. Hardw. tot *Nandus marmoratus* CV. even als *Bedula Hamiltonii* Gray (Illustr. Ind. zool. II Pisc. tab. 1 fig. 3). Ten opzichte van laatstgenoemde species stem ik den heer CAYTON bij, maar Gray heeft mijns inziens zeer te regt beide afbeeldingen beschouwd als tot verschillende soorten te behooren.

NOTACANTHINI.

Mastacembelus maculatus CV. Poiss. VII p. 340. Regn.

an. éd. d. Luxe tab. 85 fig. 1.

Mastac. corpore elongato compresso, altitudine 10 circiter in ejus longitudine; capite 7 circiter in longitudine corporis; rostro 2½ ad 2¾ in longitudine capitis, apice truncatus 2 trilobato, parte producta rectam longitudine aequante; praepetculo dentibus vel spinis nullis; linea laterali cauda inconspicua; squamis parvis, totis striatis, cycloïdis, lateribus 160 p. m. in serie longitudinali; pinnis ventralibus unidis; appendice anali conica longa; caudali vix distincta rotundata; dorsali post apicem pinnæ pectoralis incipiente, parte spinosa longitudine partem radiosam aequante, spina postice spinis ceteris multo majore; anali spina 2^a valida magna, parte radiosa paulo ante pinnam dorsalem radiosam incipiente; pectoralibus rotundatis; colore corpore superno viridescente-fusco, inferne viridescente-flavo; lateribus fusco nebulatis; pinnis ventralibus flavo marginatis, dorsali viridi et fusco variegata, basi maculis nigricantibus; anali nigricante-fusca.

B. 6. D. 26-60 ad 30-70. P. 22 vel 23. A. 59 ad 69. C. 16 p. m.

Synon. *Rijnchobolalis maculata* Reinw.

Mastacembel tachetè CV. Poiss. VIII p. 340.

Mastacembel maculé CV. Regn. anim. éd. de Luxe tab. 55 fig. 1.

Ikan Ardiel Sundanens.

Habit. Bithong, Java, Sumatra, in fluviiis.

Longitudo 16 specimenum 125^m ad 280^m.

Varietas *chrysoyaster*, ventre immaculato. Habit. Java (Buitenzorg, Tjipannas), Sumatra (Pajacombo, Solok), *diehogaster*, ventre fusco reticulato. Hab. Bithong.

Aann. In mijne Bijdrage tot de kennis der *Notacanthini* van den Soenda-Molukschen Archipel (Verh. v. h. Bat. Gen.

v. K. en W. vol. XXIII), heb ik de diagnose dezer soort gegeven, volgens hare in de groote Histoire des Poissons voorkomende beschrijving. Sedert hen ik in het bezit gekomen van een aantal exemplaren van Java, Sumatra en Biltong, waardoor ik in staat gesteld ben, hare kenmerken nauwkeuriger op te geven. Deze soort is vooral merkwaardig door haar ongewapend praeperekel, en zou daardoor zelfs uit het geslacht *Mastacembelus* behooren weg te vallen, indien de praeperekeldoornen, door CUYER VALENCENNES als generisch karakter beschouwd, zulks inderdaad waren, wat ik echter niet kan aannemen, omdat *Mastacembelus maculatus* overigens in de wezenlijke kenmerken met de andere soorten van *Mastacembelus* overeenkomt.

SIUROÏDEI.

Bagnrus micropogon Blkr.

Bagnr. corpore elongato compresso, altitudine 8 circiter in ejus longitudine; capite acuto 4½ circiter in longitudine corporis, duplo longiore quam alio sed minus duplo longiore quam lato; dorso humili; linea rostro-dorsali declivi rectiuscula, vertice tantum convexiuscula; oculis diametro 6 circiter in longitudine capitis; rostro oculo duplo longiore, antea os prominente; scuto capitis cristaeque interparietali glabris; crista interparietali trigona aequae longa ac basi lata, tota conspicua, os interspinosum glabrum non attingente; cirris 8 gracilibus, nasallibus oculum attingentibus, labialibus oculum superantibus, infamaxillaribus aperturam branchialem non attingentibus; labiis carnosiss; maxilla superiore inferiore longiore; denticibus maxillis setaceis pluriseriatis, vomero-palatinis pluriseriatis in vitam semilunarem simplicem dispositis; osso scapulari vix rugoso acuto; pinna dorsali spina corpore paulo altiore postice dentata; dorsali adiposa tota ejus longitudine a dorsali radiosa remota, anali opposita eamque postice superante, oblonga, rotundata; pinnis pectoralibus acutis capite multo brevioribus, spina crassa postice valde dentata; ventralibus capite duplo brevioribus; anali rotundata corpore non humilior; caudali valde excisa lobis acutissimis aequalibus 5 in longitudine corporis; colore corpore fuscescente fusco profundiore nebulato; pinnis rufis nigro late fasciatis.

B. 10. D. 1/7. P. 1/8. V. 1/5. A. 4/12 vel 5/11. C. 17 et lat. brev.

Habit. Biltong, in flumine Tjivungup.

Longitudo speciminis unci 79^m.

Aann. Deze species behoort tot die soorten van *Bagnrus* met 8 cirri en onafgebrokene rei ploegbeen-ghemelkelanden, bij welke de velvin ongeveer dezelfde lengte heeft als de aarsvin en de achterhoofdskam niet tot aan het tusschendoornbeen reikt. Zij staat in verwantschap zeer nabij *Bagnrus poecilopterus* K. v. H. van Java en heeft daarvan de dunne korte voeldraden, vooruitstekenden snuit en algemeene kleurteekening. *Bagnrus poecilopterus* K. v. H. bevindt zich tot nog toe niet in mijne verzameling, doch ik bezit er eene fraaie afbeelding van, afkomstig uit de teekeningen der voormalige Natuurkundige Commissie. Deze afbeelding wijkt in zoverre van de beschrijving van CUYER VALENCENNES af, dat de rugdoorn er duidelijk getand is, de rugvin er 7 en de borstvin 8 stralen vertoont, even als bij bovenbeschrevene soort. Vergelijk ik echter mijn specimen met die afbeelding, dan blijkt het, dat het veel ranker van kop en ligchaam is, grootere oogen en zeer spits uitloopende staartwinkwabben heeft, minder regelmatig gekleurd is, en de lipdraden er tot achter het oog reiken. Ik houd mijn specimen daarom voor eene eigene soort, tot dat nadere waarnemingen kunnen doen blijken, dat deze verschillen slechts toe te schrijven zijn aan den leeftijd, dragende de lengte van mijn specimen nog niet de helft van die der bedoelde afbeelding.

CUPRINOÏDEI.

Barbus laterivirgata CV. Poiss. xvi p. 120.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine 3½ ad 3¾ in ejus longitudine, latitudine 3 circiter in ejus altitudine; capite 5 et paulo in longitudine corporis; altitudine capitis 1½ ad 1¾ in ejus longitudine; oculis diametro 3 in longitudine capitis, diametro 1 a se invicem distantibus; rostro convexo oculo brevior; maxilla superiore inferiore vix longiore, verticilliter deorsum protrahenti, ante oculum desinente; ore anteco; cirris maxillaribus labialibus brevioribus, maxillaribus oculi marginem anteriorem, labialibus praepereculi partem posteriorem attingentibus; denticibus pharyngealibus triseriatis conicis, serie externa 4 uncinatis et subuncinatis; osso scapulari trigono obtuso rotundato; linea frontali declivi rectiuscula;

dorso elevato ventre convexiore, linea dorsali vix angulata antice valde convexa; linea ventrali rotundata; linea laterali infra lineam rostro-caudalem descendente, concava; squamis radiatum striatis, lateribus 24 p. m. in serie longitudinali, 8 vel 9 in serie verticali; inguinitibus squamis elongatis; pinna dorsali acutiuscula non emarginata, corpore minus duplo humilior, spina denticulata capite brevior ventralibus opposita; pinnis pectoralibus et ventralibus acutis longitudinaline aequalibus capite brevioribus, pectoralibus ventrales non attingentibus; anali acutiuscula non emarginata, corpore plus duplo humilior; caudali profunde fissa lobis acutis $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudinaline corporis; colore corpore suppone olivaceo-viridi, lateribus inferneque flavescente-argenteo; dorso lateribusque fasciis 2 transversis violaceo-nigricantibus, fascia anteriore dorso-pectoralis, fascia posterioriore dorso-ventrali; cauda fascia longitudinali violaceo-nigricante; pinnis flavescente-roseis, dorsali analique marginem versus violascensibus.

B. 3. D. $4/8$ vel $4/9$. P. $1/13$. V. $1/8$. A. $3/5$ vel $3/6$. C. 19 et lat. brev.

Synon. *Barbeau au trait lateral* CV. Poiss. XVI p. 120.

Ikan Dektam Sandan.

Habit. Bihong, in flumine Tjirujung.

Tjampar, Batenzorg, Javae insulae, in flumine Tjidanti.

Longitudo 3 specimenum 80" ad 95".

Aann. Ik vond deze soort in 1850, tijdens een verblijf te Tjampar en omgeving haar in 1851 van den heer TEUSMANN van Buitenzorg. Volgens de waarnemingen van Kuhl en VAN HASSELT komt zij ook te Sading wetan voor. De heer VALENCIENNES heeft deze plaats van voorkomen verkeerdelijk gehouden voor den inlandschen naam der soort. Het Bihongsche specimen is 87" lang en behoort tot eene variëteit met eene ronde violet-zwarte vlek boven het begin van de basis der aarsvin. Bij dit specimen gaat ook de tweede dwarshand tot aan den anus en vereenigt zich daar met dien der tegenovergestelde zijde.

Barbus batonensis Blkr.

Barb. corpore oblongo compresso, altitudine $3\frac{2}{3}$ circiter in ejus longitudinaline, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite 5 in longitudinaline corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ circiter in ejus longitudinaline; ocellis diametro 5 circiter in longitudinaline capitis, diametro 1 a se invicem distantibus; rostro convexo oculo brevior; maxilla superioro inferiore vix longiore, ventraliter deorsum protrahili, ante oculum desinente; ore antico; cirris maxillaribus cirris labialibus brevioribus, maxillaribus papillam, labialibus oper-

culum attingentibus; dentibus pharyngealibus triseriatis conicis, serie externa 4 vel 5 subnullatis; osse scapulati trigono, obtuso, rotundato; linea frontali declivi convexiuscula; dorso elevato ventre convexiore; linea dorsali angulata, antice vix convexa; linea ventrali rotundata; linea laterali infra lineam rostro-caudalem descendente, concava; squamis radiatum striatis, lateribus 24 p. m. in serie longitudinali, 8 vel 9 in serie verticali; inguinitibus squamis elongatis; pinna dorsali acutiuscula, non emarginata, corpore minus duplo humilior, spina denticulata capite brevior ventralibus opposita; pinnis pectoralibus acutis ventralibus acutis paulo longioribus, capite brevioribus, ventrales non attingentibus; anali apice rotundata non emarginata, corpore triplo fere humilior; caudali profunde emarginata lobis acutis, aequalibus, $4\frac{1}{2}$ circiter in longitudinaline corporis; colore corpore suppone aeneo-viridi, inferne viridescendo-argenteo; dorso macula diffusa violaceo-nigra ad basin pinnae dorsalis; cirris labialibus nigricantibus; pinnis rubris, anali fusco marginata.

B. 3. D. $4/8$ vel $4/9$. P. $1/14$. V. $1/8$. A. $3/5$ vel $3/6$. C. 19 et lat. brev.

Habit. Bihong, in flumine Tjirujung.

Longitudo specimenis unici 117".

Aann. Deze species heeft groote verwantschap met *Barbus lateristriga* CV. doch onderscheidt er zich van, behalve door het gemis der dwarsche en overlangsche violet-zwarte banden, door ranker lichamen, langere voedraden, minder stomp en snuit, minder bolken rug, één straal meer in de borstvin enz. Zij moet ook na verwant zijn aan *Barbus rossipinnis* CV. van Pondicherij, doch deze mist de violet-zwarte rugvlek en is overigens in de groote Histoire naturelle des Poissons te onnauwkeurig beschreven, om over de identiteit te kunnen oordeelen, eene identiteit welke, de woonplaatsen in aanmerking genomen, niet te verwachten is.

Leuciscus cephalotaenia Blkr.

Leucisc. corpore elongato compresso, altitudine 5 ad $5\frac{1}{2}$ in ejus longitudinaline, latitudine 2 circiter in ejus altitudine; capite acuto 5 circiter in longitudinaline corporis; altitudine capitis $1\frac{1}{2}$ ad $1\frac{3}{4}$ in ejus longitudinaline; ocellis diametro 3 ad $3\frac{1}{2}$ in longitudinaline capitis, diametro 1 et paulo a se invicem distantibus; rostro acuto oculo non vel vix longiore; maxilla superioro maxilla inferiore vix brevior, paulo protrahili, ante oculum desinente; maxilla inferiore valde adscendente, symphyssi uncinata; dentibus pharyngealibus triseriatis, serie externa 5 curvatis subnullatis; osse scapulati

trigone apice rotundato; linea rostro-dorsalis capite declivi recta, dorso convexa; dorso ventre non vel vix convexiore; ventre obtuso non curvato; linea laterali valde concava, lineae ventrali valde approximata et parvula, basin pinnae caudalis attingente; squamis parte libera et basali radiatum vel longitudinaliter striatis, lateribus 30 p. m. in serie longitudinali, 8 p. m. in serie ventrali; pinnae dorsalis pinnas ventrales inter et analem sita, acuta, non emarginata, corpore vix humilior; pinnis pectoralibus et ventralibus acutis, pectoralibus ventralibus longitudinalibus sed ventrales non attingentibus, ventralibus analium non attingentibus; anali acuta, vix emarginata, dorsali vix longiore et humilior; caudali profunde emarginata, lobis acutis 4½ circiter in longitudinaline corporis; colore corpore superiore viridi infero albidiore; capite fascia rostro-operculari coerules; lateribus guttis profunde coeruleis in series 2 vel 3 longitudinaliales dispositis; pinnis viridescentibus, caudali medio vitta longitudinali coerules.

D. 3. D. 2/7 vel 2/8. P. 1/14 vel 1/15. V. 1/8. A. 3/5 vel 3/6. C. 19 et lat. brev.

Habit. Bitong, in flumine Tjingtjap.
Longitudo 8 specimenum 85" ad 103".

Aannm. De Indische Archipel bezit vrij talrijke soorten *Leuciscus* met lang slank ligchaam, spitsen kop, zeer korte aarsvin en gehaakte onderkaak, de rugvin geplaatst tusschen buikvinnen en aarsvin, en met groote schubben,—zooals *Leuciscus cymatomenia* Blkr., *Leuciscus kalachroma* Blkr., *Leuciscus dussonensis* Blkr., *Leuciscus Finbovenii* Blkr., en andere nog onbeschrevene species, welke in mijne groote verhandeling over de Cyprinoiden van den Indischen Archipel gepubliceerd zullen worden. Van alle die soorten laat zich de bovenstaande bij den eersten oogopslag onderkennen door den donkerblauwen snuitperkelband en door de reijen blauwe vlekken langs de zijden. Bij *Leuciscus daniconius* (*Cyprinus daniconius* H. Buch.), gaat ook de kopband tot aan den snuit, maar deze soort is korter van ligchaam dan *Leuciscus cephalotaenia*, mist de reijen zijvlekken en zou (wat ik echter betwijfel) de zijlijn regt over het midden der zijden hebben. Nog grooter schijnt de verwantschap te zijn van *Leuciscus cephalotaenia* met *Cyprinus anyona* H. Buch. van *Bengalen*, welke langwerpig is dan *Leuciscus daniconius*, twee reijen zwarte zijvlekjes heeft, doch den snuit stamp, de oogen hoog en het

profiel van den rug sterk naar den nek datende, terwijf er van geen snuitperkelband gesproken wordt.

LUCIOCEPHALOIDEN.

Luciocephalus pulcher Blkr.

Ik beschreef deze soort reeds in mijne Bijdragen tot de kennis der Ichthyologische fauna van Borneo. De heer *CORNS*, die Groor verzamelde op Bitong 4 exemplaren van 75" tot 180" lengte en de grootste alzoo 60" langer dan het grootste mijner Borneosche specimenen en dan de afbeelding in de Illustrations of Indian Zoölogij. Deze uiterst merkwaardige soort, welke aan het hoofd eener afzonderlijke familie behoort te staan, waarvan zij tot nog toe de eenige bekende representante is, ondergaat met toenemenden leeftijd aanmerkelijke wijzigingen in hare kleuren, zoodat de donkerbruine kaakstaarband lichter wordt en zich over het geheele ligchaam en de vinnen zwartachtige ronde vlekjes vertoont. Bij de anatomische aankeeningen, vroeger medegedeeld, kan ik nog voegen, dat er geene zweemblaas aanwezig is. In de maag van een der grootste specimenen vond ik een twindigtal zeer jonge vischjes, met den dojerzak nog ver buiten de buikholte uitpuilende, in welke ik *Leuciscus cephalotaenia* meen te herkennen.

ESOCES.

Hemiramphus phaiosoma Blkr.

Hemiramph. corpore elongato compresso, altitudine 9 et paulo in equis longitudinalibus; dorso rectiusculo; ventre prominente; capite 3½ circiter, rostro 5½ circiter in longitudinaline corporis; maxilla superiore longiore quam lata lamcoelata; dentibus maxillaribus minimis aequalibus; oculis diametro 1½ circiter in capitis parte postoculari, diametro 1 a se invicem distantibus; membrana submaxillari humili; squamis lateribus 70 ad 80 in serie longitudinali; pinnae dorsali anali plus duplo longiore, radio 1° Jonge ante analem inserto; pectoralibus acutis capitis parte postoculari et ventralibus multo longioribus; ventralibus antice in 4^a sexta corpore parte sitis radio postico ceteris non longiore; anali dorsali humilior

radiis tumefactis; caudali integra, convexa, 6 $\frac{1}{2}$ circiter in longitudine totius corporis; colore toto corpore pinnisque fusco.

B. P. D. 1/20. P. 1/9 $\frac{1}{2}$ V. 1/5. A. 1/8 $\frac{1}{2}$ C. 16 et lat. brev.

Habit. Bhitong, in Annime Tjintjap.

Longitudo speciminis unici 52 $\frac{1}{2}$ ''.

Aann. Deze soort laat zich zeer gemakkelijk van alle bekende onderscheiden door haar bruin lichaam, korte onderkaak, lange rugvin, bolle staartvin en kleine schubben. Het eenige specimen, naar hetwelk bovenstaande beschrijving genomen is, heeft mij niet duidelijk genoeg het aantal kleur-, borstvin- en aarsvinstralen laten herkennen.

Scripsi Batavia Calendis Decembris MDCCCLII.

GEONOSTISCH UITSTAPJE

NAAR DE

ZUIDKUST VAN CERAM.

DOOR

C. F. A. SCHEERDEER.

Door de welwillende ondersteuning van den gouverneur der Moluksche eilanden in de gelegenheid gesteld zijnde, een geognostisch uitstapje naar een gedeelte van Ceram's zuidkust, genaamd Batoe tambaga, te doen, wil ik, nopens het resultaat van dit reisje, het navolgende kort mededeelen.

Ceram vormt aan zijne westzijde een schiereland, dat zich van het n. n. o. naar het z. z. w. uitstrekt, en doorsneden wordt van eene in dezelfde rigting loopende bergketen, welke als een zijdelijke tak van de grootere bergketen van Ceram's centraal-gebergte moet beschouwd worden. Een andere en kleinere tak loopt in z. z. o. rigting naar het strand en stelt aldus, met den bovengenoemden tak eenen driehoekigen bergketel daar, welke zich als laag land (Niederung), met eene uitgestrektheid van ongeveer 1 $\frac{1}{2}$ □ m. voordoet, en van eenige kleine rivieren doorsneden is. In deze uitgestrektheid liggen de negorijen Iha, Loehoe, Lahat, Kahla, Hoelang en Lokki.